

**ДЕМОКРАТИЧНІ ЦІННОСТІ В ОСВІТІ:
ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ В ЕПОХУ
ПОСТ-ПРАВДИ**

Міжуніверситетський круглий стіл

«Демократія в освіті - це шлях до мудрості, а правда - її кінцева мета. Але в епоху пост-правди, мудрість і правда можуть бути затемнені ілюзією, тож потрібно дбайливо пильнувати своїх цінностей, щоб вони не загубилися в хаосі сучасності»

Сергій Терепищій

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ННІ «Інститут філософії та освітньої політики»
Кафедра соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики

Демократичні цінності в освіті: виклики та можливості в епоху пост-правди

Міжуніверситетський круглий стіл
10 квітня 2023 року

Матеріали доповідей та виступів

Київ
2023

УДК 37 (075.8)

ISBN – 9-789-40368-854-6

Демократичні цінності в освіті: виклики та можливості в епоху пост-правди:

матеріали доповідей та виступів учасників Міжуніверситетського круглого столу, м. Київ, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 10 квітня 2023 року. – К.: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. – 32 с.

Друкується за авторською редакцією

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

ISBN – 9-789-40368-854-6

© УДУ імені Михайла
Драгоманова, 2023
© Автори, 2023

Терещиць С.О.
доктор філософських наук, професор
професор кафедри соціальної філософії, філософії освіти
та освітньої політики
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна

Роль демократичних цінностей в освітній практиці України в епоху пост-правди

Демократія – це одна з головних цінностей, які визначають сучасну українську державність. Ця цінність відображена в українській Конституції, яка забезпечує свободу висловлювання, право на збори та асоціацію, рівність перед законом та інші основні права громадян. Але що стосується освітньої практики, демократія має бути прорефлексована як дещо більше, ніж просто список прав та свобод.

У нашій попередній роботі (Терещиць, Khomenko, 2019), ми особливу увагу приділили розробці методології застосування ненасильницького розв'язання конфліктів в академічному середовищі. Це дуже важливо для створення позитивної навчальної атмосфери та запобігання проявам насильства та конфліктів в умовах зростаючої інформаційної війни.

У статті (Терещиць, Kostenko, 2022) ми досліджували ландшафти кібербезпеки в Україні в умовах війни. Особлива тут увага приділяється використанню цифрових технологій для забезпечення безпеки в умовах війни та необхідності розвитку кібербезпеки в освіті.

Інша стаття (Svyrydenko, Tereshchychi, 2020) присвячена проблемі медіаграмотності та соціальної відповідальності в освіті в умовах інформаційної війни. Автори розглядають тут питання забезпечення медіаграмотності викладачів та студентів, які можуть зробити їх більш усвідомленими та критичними споживачами інформації.

У попередніх роботах містяться важливі ідеї та пропозиції щодо впровадження демократичних цінностей в освітню практику в Україні, враховуючи виклики, що виникають у епоху пост-правди та війни. Вони можуть бути корисними для тих, хто займається проблемами освіти та розвитку медіаграмотності в Україні.

У цій роботі доцільно сфокусуватися на демократичній освітній практиці в Україні. Перш за все, освітня система повинна забезпечувати рівні можливості для всіх громадян на отримання якісної освіти, незалежно від їхнього соціального статусу, етнічної належності або фінансового стану. Це може бути досягнуто через відкритий конкурсний відбір студентів на основі їхнього потенціалу та здібностей, а не через сплату великих коштів.

Крім того, в демократичній освітній практиці в Україні має бути забезпечена свобода вибору. Студенти повинні мати можливість вибрати свої

курси та предмети з великого різноманіття програм, які пропонують різні університети. Це дозволить студентам отримати максимально корисні знання та вміння для розвитку своєї кар'єри та майбутнього життя.

Демократична освітня практика має бути спрямована на розвиток особистості студента, а не тільки на передачу знань. Це означає, що освіта має бути орієнтована на розвиток критичного мислення, самостійності, творчості та етичних цінностей. Студенти мають мати можливість висловлювати свої думки та ідеї, а вчителі мають стимулювати цю активність та навчати студентів аналізувати інформацію та робити власні висновки.

Зокрема, в освітній практиці повинні використовуватися такі методи, як дискусії, проекти, практичні завдання та інші активні форми роботи, які допоможуть студентам розвивати свої здібності та вміння. Крім того, вчителі повинні стати наставниками та підтримати розвиток студентів у всіх аспектах, включаючи соціальний, емоційний та інтелектуальний.

В епоху пост-правди, коли штучно створюються та поширюються фейки та альтернативні факти, демократичні цінності в освіті є особливо важливими. Навчання студентів критичному мисленню та здатності аналізувати інформацію, перевіряти її на достовірність та джерело, стає надзвичайно актуальним.

Освіта повинна навчати студентів розрізняти факти від домислів та вірувань, а також надавати засоби, необхідні для розвитку вмінь самостійно досліджувати питання та робити власні висновки. Крім того, важливо забезпечити студентам можливість здобути різні точки зору та допомогти їм розвинути толерантність та повагу до думок інших.

У контексті пост-правди, освіта має виконувати роль важливого інструменту з боротьби з місінформацією та неправдивими заявами. Вчителі та викладачі повинні стати обережнішими щодо інформації, яку вони передають, та навчити студентів перевіряти її достовірність. Також важливо вчити студентів використовувати критичне мислення для оцінки інформації, що має велике значення у світі, де інформація перестає бути об'єктивною та непередбачуваною.

Отже, демократичні цінності в освіті є необхідним інструментом для забезпечення правдивої та об'єктивної інформації, розвитку критичного мислення та толерантності, що має надзвичайно важливе значення в епоху пост-правди. Демократія в освіті - це шлях до мудрості, а правда - її кінцева мета. Але в епоху пост-правди, мудрість і правда можуть бути затемнені ілюзією, тож потрібно дбайливо пильнувати своїх цінностей, щоб вони не загубилися в хаосі сучасності.

На завершення наведемо декілька принципів, які можуть бути використані при реформуванні української освіти:

1. Збільшення фінансування освіти. Для того, щоб зробити систему освіти більш якісною та доступною для всіх, необхідно збільшити фінансування цієї галузі. Це допоможе залучити кращих викладачів та створити потрібні умови для навчання.
2. Поліпшення якості освіти. Важливо змінити методи навчання, щоб вони були більш ефективними. Наприклад, використовуючи нові

технології та методики, такі як дистанційне навчання або інтерактивні методи навчання.

3. Створення більш гнучкої системи освіти. Важливо розглянути можливість дозволяти учням вибирати свої курси та спеціалізації, щоб забезпечити їх інтересами та навчальними потребами. Також можна розглянути можливість створення більш гнучкої системи, що дозволить швидко реагувати на зміни в освітніх потребах.
4. Підвищення рівня викладацьких кадрів. Важливо залучати кращих викладачів та фахівців до процесу навчання. Для цього необхідно забезпечити відповідну плату та умови праці, а також залучати до навчального процесу відомих дослідників та практиків.
5. Розвиток критичного мислення. Важливо відповідно до сучасних викликів зробити критичне мислення центральним елементом освіти. Це може бути забезпечено шляхом навчання критичному аналізу інформації, зокрема тієї, що міститься в мережі Інтернет.
6. Створення міжнародних партнерств. Важливо розглянути можливість створення міжнародних партнерств з відомими університетами та навчальними закладами з інших країн. Це допоможе підвищити рівень освіти, надати студентам можливість навчатися в інших країнах та забезпечити викладачам доступ до світового досвіду та кращих практик.
7. Залучення студентів до процесу прийняття рішень. Важливо залучати студентів до процесу прийняття рішень, що стосуються їх навчання. Це можна зробити шляхом створення студентських рад та комітетів, які будуть займатися питаннями, що стосуються якості освіти та умов її надання.

Ці принципи можуть бути використані для реформування системи освіти в Україні в умовах пост-правди, що дозволить створити більш якісну та доступну освіту для українських громадян.

Список використаних джерел:

1. McIntyre L. Post-truth. – MIT Press, 2018. <https://www.academia.edu/download/84734081/20815-433-80130-1-10-20190625.pdf>
2. Peters M. A. Education in a post-truth world //Educational philosophy and theory. 2017. Т. 49. №. 6. С. 563-566.
3. Svyrydenko D., Terepyshchy S. Media Literacy and Social Responsibility of Educators in the Conditions of Information War: The Problem Statement. Studia Warmińskie, 2020, Т. 57. pp. 75-83.
4. Terepyshchy S., Khomenko H. Development of Methodology for Applying Non-Violent Conflict Resolution in Academic Environment. Future Human Image. 2019. Т. 12. pp. 94-103.

5. Terepyshchyi S., Kostenko A. Mapping the Landscapes of Cybersecurity Education during the War in Ukraine 2022. *Studia Warmińskie*, 2022, T. 59, pp. 125-135.
6. Єжель І.М. Біологічна освіта в Україні: виклики і можливості у XXI ст. Цифрова культура: медіаграмотність, соціальна відповідальність, права людини. К.: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. С. 17-19.
7. Єжель І.М. Медіаграмотність у викладанні природничих дисциплін. Медіаграмотність та соціальна відповідальність педагогів в умовах війни в Україні. К.: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023, С. 15-17.
8. Заїчко В. В. Навчання медіаграмотності: розширення можливостей людей в епоху інформації. Медіаграмотність та соціальна відповідальність педагогів в умовах війни в Україні: матеріали доповідей та виступів учасників Всеукраїнського круглого столу з міжнародною участю. К.: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023, С. 22-25.
9. Заїчко В.В. Конструювання ідентичності та влада в епоху цифрових технологій. Цифрова культура: медіаграмотність, соціальна відповідальність, права людини. К.: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. С. 21-22.
10. Квіт С. Усе має змінитися: десять кроків з реформування вищої освіти після війни. – 2022. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c7402f02-a1ff-4270-8af5-5b632b6509f8/content>
11. Мохонько В.А. Практичні кроки для розвитку соціальної відповідальності освітян та трансформативної освіти. Цифрова культура: медіаграмотність, соціальна відповідальність, права людини. К.: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. С. 28-30.
12. Юрченко В. І., Гриценко Л. І. Реформування освіти в Україні: проблема сприйняття і довіри громадськості. – 2019. <https://lib.iitta.gov.ua/716528/1/%D0%93%D1%80%.pdf>

Єжель І.М.
*кандидат біологічних наук, старший викладач кафедри біології
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Демократичні цінності в природознавчій освіті та їх взаємозв'язок з досягненням Цілей сталого розвитку

Природознавство – це система наук про природу та її закономірності, які є надзвичайно важливими для розвитку суспільства. Викладання природознавчих дисциплін в освіті не тільки забезпечує знання про природу, але й навчає учнів демократичним цінностям, які є важливими для розвитку суспільства.